

Dr. Hasan KAYIRGAN
Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı

BİREYSEL İŞ HUKUKUNDA ZORUNLU VE ZORLAYICI NEDENLER

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ZORLAYICI VE ZORUNLU NEDENLER İLE BENZERİ KAVRAMLAR

I. ZORLAYICI NEDEN.....	5
A. Kavram Olarak Zorlayıcı Neden	5
B. Unsurları	12
1. Olağanüstü Bir Olay	14
2. Haricilik	16
3. Bir Davranış Normunun veya Borcun İhlali	18
4. Uygun İliyet Bağının Bulunması	19

5. Öngörülmezlik	19
6. Kaçınılmazlık - Karşı Konulamama – Yenilmezlik	20
7. Kusursuzluk.....	23
C. Zorlayıcı Nedene Bağlanan Sonuçlar	25
II. ZORUNLU NEDEN	28
A. İşverenden Beklenen Mutat Tedbirleri Aşan Acil veya Olağanüstü Durumların Mevcut Olması	30
B. Tarafların Bir Etkisinin Bulunmaması	31
C. İşin Durmasına Sebebiyet Vermesi.....	31
III. BENZERİ KAVRAMLAR.....	32
A. UMULMAYAN HÂLLER (BEKLENMEYEN HÂLLER)	32
B. ZORLAYICI NEDEN İLE UMULMAYAN HÂL ARASINDAKİ FARKLAR	40
C. İMKÂNSIZLIK	42

İKİNCİ BÖLÜM
İŞ KANUNLARINDA ZORUNLU VE
ZORLAYICI NEDENLER

I. 4857 SAYILI İŞ KANUNU'NDA ZORUNLU VE ZORLAYICI NEDENLER	49
A. İş Görme Borcu Henüz Yerine Getirilmeden Zorlayıcı Nedenlerin Ortaya Çıkması	56
B. İş İlişkisi Devam Ederken Ortaya Çıkan Zorlayıcı Nedenler	60
1. Çalışmaktan Kaçınma Hakkının Kullanılmasında Mücbir Neden Unsuru	60
2. Belirli Süreli İş Sözleşmesine Zorlayıcı Neden Kaydının Konulup Konulamayacağı	62
3. Grev Halinin Zorlayıcı Neden Kabul Edilip Edilemeyeceği	63
4. Kısa Çalışma Halinde Zorlayıcı Nedenler	67
5. Geçici İş İlişkisinin Kurulabilmesi için Zorlayıcı Nedenler	73

6. Fazla Çalışma Halinde Zorunlu ve Zorlayıcı Nedenler	74
7. Telafi Çalışmasında Zorlayıcı ve Zorunlu Nedenler	80
C. İş Sözleşmesinin Sona Ermesinde Zorlayıcı Nedenlerin Ortaya Çıkması	85
1. İş Sözleşmesinin Zorlayıcı Nedenle Feshi	85
a. İşin Yerine Getirilmesine Engel Bir Durumun Ortaya Çıkması	89
b. Sözleşmeden Dolayı Borç Yerine Getirilirken, Sözleşme Devamında Engelin Ortaya Çıkması	91
c. İş Görme Ediminin İmkansızlaşmasının Zorlayıcı Nedenden Kaynaklanması	91
d. Zorlayıcı Nedenin Bir Haftadan Fazla Devam Edecek Olması	95
e. Zorlayıcı Nedenin Meydana Gelmesinin Taraflara İsnat Edilememesi ve Zorlayıcı Nedenin Öngörülemez Olması Gerekmetedir	96
2. İş Sözleşmesine Konulacak Bir Hükümlü Zorlayıcı Nedenle Fesih Hakkının Kaldırılması veya Sınırlandırılması	100
3. İşçinin Zorlayıcı Nedenlerle Fesih Hakkı	101
4. İşverenin Zorlayıcı Nedenlerle Fesih Hakkı	104
5. Zorlayıcı Nedenin Tespitine Dair Özel Durumlar	112
a. Zorlayıcı Nedenin İşçinin Kusurundan İleri Gelmesi Halinde Fesih Hakkının Kapsamı	112
b. Mesleğin İcrası İçin Gerekli Belgelerin veya Teçhizatın Eksikliği Halinde Bu Durumun Zorlayıcı Neden Yerine Yetersizlik Hali Sayılıp Sayılamayacağı	117
c. Hükümlülük Halinin Zorlayıcı Neden Sayılıp Sayılamayacağı	121
d. Ekonomik Krizin Zorlayıcı Neden Üzerine Etkisi	132
II. DENİZ İŞ HUKUKUNDA ZORLAYICI VE ZORUNLU NEDENLER	135

III. BASIN İŞ HUKUKUNDA ZORLAYICI VE ZORUNLU NEDENLER	136
---	-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZORLAYICI VE ZORUNLU NEDENLERİN ETKİLERİ

I. İŞ SÖZLEŞMESİNİN ASKIDA KALMASI.....	139
II. İŞÇİYE BİR HAFTA SÜRE İLE YARIM ÜCRET HAKKI	142
III. ZORLAYICI NEDENE BAĞLI FESHİN ETKİLERİ	147
A. Kıdem Tazminatına Etkisi	147
B. İhbar Tazminatına Etkisi	148
C. Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Feshine Etkisi	149
D. Zorlayıcı Neden Kendi Nezdinde Oluşmayan Tarafın İş Sözleşmesini Feshetmesi Halinde Doğabilecek Sorunlar	152
E. Zorlayıcı Nedene Dayanılarak Çalışılmayan Sürelerin Kıdeme Etkisi.....	154
1. Yıllık İzin İçin Kıdem Hesabı	155
2. Kıdem Tazminatı İçin Gerekli Bir Yılın Hesaplanması	155
3. İhbar Tazminatında Bildirim Sürelerinin Hesabı	157
4. İş güvencesi İçin Gerekli Altı Aylık Sürenin Belirlenmesi	158
F. Zorlayıcı Nedenle Fesih Hakkının Doğumu, Kullanma Süresi ve Şekli.....	158
IV. ZORLAYICI NEDENLERİN ZAMANAŞIMININA ETKİSİ....	161
V. ZORUNLU NEDENLERİN FAZLA ÇALIŞMAYA ETKİSİ	163
A. Zorunlu Nedenlerle Fazla Çalışmanın Süresi	163
B. Serbest Zaman Hakkı.....	166
C. Zorunlu Nedenlerle Fazla Çalışma Yükümlülüğünün İhlali....	167
VI. TELAFİ ÇALIŞMASI	170
A. Zorunlu Nedenlerle Telafi Çalışması Yapılmasında Süre Sınırı ve Ücret Hakkı	170

VII.KISA ÇALIŞMAYA ETKİSİ	172
A. Kısa Çalışma Ödeneği	172
B. Kısa Çalışma Halinin Çalışma Koşullarında Esaslı Değişiklik Oluşturup Oluşturmayacağı	175
SONUÇ	177
KAYNAKÇA	187